

PERANAN INSTITUSI RAJA DALAM MENJAMIN KEHARMONIAN AGAMA DAN KAUM DI MALAYSIA

**Muhammad Syazwan Irfan Samsudin^a, Rozaimi Abdul Talib^b, Fauzi Al Insan
Mohamed^c, Khairul Akmal Mohd Radzi^d, Nur Syahirah Nor Hidayah^{e*}**

^aUiTM Mitrans, Malaysia, 2023267218@student.uitm.edu.my

^bUiTM Mitrans, Malaysia, 2023439902@student.uitm.edu.my

^cUiTM Mitrans, Malaysia, 2023491056@student.uitm.edu.my

^dUiTM Mitrans, Malaysia, 2023643268@student.uitm.edu.my

^{e*}Akademi Pengajian Islam Kontemporari UiTM Cawangan Melaka, Malaysia, syahirahhidayah@uitm.edu.my

*Corresponding author

Article info

Received:
10/10/2024
Received in Revised Form:
14/12/2025
Accepted:
20/12/2024
Published Online:
28/12/2024

Kata Kunci :
Institusi Raja,
Keharmonian Agama,
Perpaduan Kaum,
Perlembagaan Persekutuan,
Majlis Raja-Raja

DOI:
[10.24191/JIPSF/v6n22024_95-107](https://doi.org/10.24191/JIPSF/v6n22024_95-107)

Abstrak

Institusi Raja di Malaysia berperanan utama dalam memastikan keseimbangan dan keharmonian antara agama dan kaum di negara ini. Institusi Raja-Raja Melayu, yang diberikan kedudukan istimewa di bawah Perlembagaan Persekutuan, bertindak sebagai penjaga agama Islam, pelindung adat Melayu, dan lambang perpaduan bagi seluruh rakyat. Kuasa yang dimiliki oleh Raja-Raja Melayu dalam aspek agama dan keistimewaan bumiputera memainkan peranan penting dalam mengekalkan kestabilan sosial, merapatkan jurang antara kaum, serta memperkukuhkan hubungan harmoni antara pelbagai etnik dan agama. Majlis Raja-Raja, sebagai badan tertinggi dalam hal perlembagaan, memastikan bahawa isu-isu sensitif dan pindaan perlembagaan yang melibatkan hak Melayu, bahasa, dan agama Islam dipertimbangkan dengan teliti untuk mengelakkan konflik antara kaum. Tambahan pula, institusi ini telah menyesuaikan diri dengan cabaran semasa melalui penggunaan media sosial untuk mendekati rakyat dan menyebarkan mesej perpaduan, sekali gus menunjukkan komitmen mereka terhadap keharmonian negara. Secara keseluruhannya, institusi Raja di Malaysia adalah elemen penting dalam mengekalkan perpaduan, kestabilan, dan identiti nasional, sekaligus menjadikannya relevan dalam memelihara keamanan serta keharmonian dalam masyarakat yang berbilang kaum di Malaysia.

THE ROLE OF MONARCHY ROYAL INSTITUTION IN ENSURING HARMONY RELIGIOUS AND RACIAL IN MALAYSIA

Abstract

The institution of the monarchy in Malaysia plays a major role in ensuring balance and harmony between religions and races in the country. The institution of the Malay Rulers, which is given a special position under the Federal Constitution, acts as the guardian of Islam, the protector of Malay customs, and a symbol of unity for all the people. The power possessed by the Malay Rulers in terms of Bumiputera religion and privileges plays an important role in maintaining social stability, bridging the gap between races, as well as strengthening harmonious relations between various ethnicities and religions. The Conference of Rulers, as the supreme body

in constitutional matters, ensures that sensitive issues and constitutional amendments involving Malay rights, language, and Islam are carefully considered to avoid inter-racial conflicts. Furthermore, these institutions have adapted to the current challenges using social media to reach out to the people and spread the message of unity, thus demonstrating their commitment to the harmony of the country. Overall, the institution of the King in Malaysia is an important element in maintaining unity, stability, and national identity, thus making it relevant in preserving peace and harmony in Malaysia's multiracial society.

Keywords: The Institution of the King, Religious Harmony, Racial Unity, the Federal Constitution, and the Conference of Rulers

PENGENALAN

Menurut Kambol (2024) sebagai sebuah negara yang terdiri daripada pelbagai kaum dan agama, Malaysia menjadikan institusi Raja sebagai komponen utama dalam mengekalkan keharmonian dan perpaduan rakyat. Institusi ini bukan sahaja melambangkan kedaulatan negara, tetapi juga berperanan sebagai penjaga nilai-nilai kepelbagaian budaya dan agama yang telah diwarisi sejak sekian lama. Dengan kedudukan yang istimewa di bawah Perlembagaan Persekutuan, institusi Raja memainkan peranan dalam melindungi agama Islam sebagai agama rasmi negara, sambil memastikan hak agama-agama lain dihormati. Tanggungjawab ini menjadi asas kepada kestabilan sosial yang diperlukan untuk mencegah pergeseran antara kaum dan agama.

Kedudukan institusi Raja yang tertinggi dalam sistem kerajaan negeri, terutamanya sebagai Ketua Agama Islam di beberapa negeri, menekankan tanggungjawab mereka untuk memimpin umat Islam melalui contoh kepimpinan yang baik (Awang Pawi & Adnan, 2022). Peranan ini bukan sahaja melibatkan aspek pentadbiran agama, malah merangkumi panduan kepada umat Islam agar mengamalkan kesederhanaan dalam beragama, yang seterusnya menyumbang kepada suasana toleransi. Pada masa yang sama, institusi Raja turut mengakui kepentingan menghormati kebebasan beragama bagi penganut agama lain, selaras dengan jaminan yang termaktub dalam Perlembagaan.

Sebagai institusi yang berperanan sebagai penyeimbang antara pelbagai kaum dan agama, Raja turut berfungsi sebagai penasihat rakyat dalam menghadapi isu-isu sensitif yang melibatkan agama atau kaum (Azman Yusof & Mariati Mohd Salleh, 2022). Nasihat mereka sering dikeluarkan bagi mengingatkan rakyat tentang kepentingan perpaduan serta nilai-nilai keharmonian. Melalui pendekatan ini, Raja-raja membantu masyarakat Malaysia mencapai persefahaman yang lebih mendalam serta meningkatkan kesedaran tentang kepentingan hormat-menghormati dalam kehidupan berbilang kaum.

Selain aspek keagamaan, institusi Raja juga melambangkan perpaduan nasional yang menjadi tunjang kepada identiti dan budaya Malaysia yang pluralistik. Peranan Raja-raja dalam melibatkan diri dalam pelbagai acara keagamaan dan budaya melibatkan rakyat tanpa mengira latar belakang kaum atau agama. Kehadiran mereka dalam acara-acara nasional, seperti sambutan Hari Kebangsaan dan perayaan keagamaan pelbagai kaum, memperkukuhkan semangat kebersamaan dan memperlihatkan perpaduan sebagai nilai teras negara. Hal ini menjadi contoh teladan bagi rakyat Malaysia.

Dalam aspek perundangan, institusi Raja memainkan peranan penting sebagai pelindung kepada prinsip-prinsip asas Perlembagaan Persekutuan, khususnya yang melibatkan hak asasi rakyat dan keseimbangan sosial. Kuasa semak dan imbang yang dimiliki oleh institusi ini memungkinkan mereka bertindak sebagai pengawas kepada undang-undang yang digubal, bagi memastikan setiap peraturan tersebut selaras dengan hak-hak asasi rakyat. Ini memberikan keyakinan kepada rakyat bahawa kepentingan mereka dilindungi dan bahawa keharmonian sosial sentiasa terpelihara.

Secara keseluruhannya, institusi Raja di Malaysia merupakan tonggak utama dalam mengekalkan keharmonian agama dan kaum. Dalam menghadapi cabaran zaman yang semakin kompleks, institusi ini kekal relevan dengan peranan mereka dalam melindungi hak rakyat dan menjaga keseimbangan sosial. Keberadaan institusi Raja sebagai pemimpin dan pelindung perpaduan terus menjadi kekuatan penting dalam memastikan Malaysia kekal sebagai negara yang aman, sejahtera, dan bersatu.

METODOLOGI PENYELIDIKAN

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif, menggunakan kajian kes, ulasan literatur, dan analisis dasar untuk memahami cabaran semasa dalam menguruskan kepelbagaian kaum dan agama di sekolah-sekolah Malaysia. Temu bual dengan pendidik dan pentadbir memberikan pandangan langsung tentang halangan yang mereka hadapi dalam memupuk keterangkuman. Dengan memberi tumpuan kepada sumber sekunder, terutamanya lima rujukan akademik yang disediakan, tesis menilai keberkesanan dasar sedia ada dan mengenal pasti jurang dalam latihan guru, sumber dan infrastruktur sekolah yang menghalang kemajuan ke arah mencapai perpaduan kaum.

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Kedudukan Raja-Raja dalam konteks Perlembagaan dan sistem Perundangan

Kedudukan Raja-Raja Melayu dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia memainkan peranan yang amat penting dalam memelihara keharmonian agama dan hubungan antara kaum di negara ini. Institusi Raja diberikan kedudukan istimewa dalam perlembagaan, termasuk hak-hak eksklusif dan tanggungjawab dalam hal ehwal agama Islam serta adat istiadat Melayu. Selain itu, Raja-Raja Melayu berfungsi sebagai simbol perpaduan rakyat berbilang kaum, dengan peranan mereka yang diperkukuhkan melalui undang-undang dan tradisi yang diwarisi sejak era Kesultanan Melayu Melaka.

Dalam Perlembagaan Persekutuan, kedudukan Raja-Raja Melayu dijamin di bawah Perkara 181(1), yang memastikan hak dan kedaulatan raja di setiap negeri yang mempunyai Sultan atau Raja kekal terpelihara. Di peringkat Persekutuan, Yang di-Pertuan Agong sebagai ketua negara memegang peranan penting dalam urusan agama Islam, manakala Raja-Raja Melayu di negeri masing-masing bertindak sebagai ketua agama Islam. Ini membuktikan bahawa institusi raja tidak hanya bersifat simbolik, tetapi turut memiliki fungsi eksekutif dan undang-undang dalam hal ehwal agama, yang berperanan signifikan dalam memelihara keharmonian agama di kalangan rakyat (Wan Ahmad Fauzi Wan Husain, 2017).

Raja-Raja Melayu turut memainkan peranan dalam melindungi keistimewaan Melayu dan bumiputera seperti yang dinyatakan dalam Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan, yang merangkumi hak-hak istimewa dalam pelbagai aspek termasuk bidang ekonomi dan pendidikan. Kedudukan ini tidak hanya membantu memperkukuh kestabilan ekonomi dalam kalangan rakyat bumiputera, tetapi juga membantu mengurangkan kesan antara kaum dengan memastikan golongan bumiputera mempunyai akses yang adil terhadap peluang ekonomi (Muslim, 2014). Dengan ini, institusi raja membantu mengekalkan keharmonian kaum di Malaysia melalui mekanisme perlembagaan yang memelihara kepentingan setiap kaum di negara ini.

Selain itu, institusi Raja-Raja Melayu memainkan peranan penting dalam memastikan perlembagaan dan undang-undang negara dihormati serta dipatuhi oleh semua pihak. Majlis Raja-Raja, yang dianggotai oleh semua Raja Melayu dan Yang di-Pertua Negeri, berfungsi sebagai platform untuk membincangkan dan memberikan pandangan dalam isu-isu penting yang melibatkan kepentingan awam dan keselamatan negara. Majlis ini juga merupakan satu-satunya badan yang mempunyai kuasa untuk meluluskan pindaan terhadap perkara-perkara kritikal dalam perlembagaan, terutamanya yang berkaitan dengan hak dan keistimewaan orang Melayu dan agama Islam.

Secara keseluruhannya, institusi Raja-Raja Melayu dalam kerangka perlembagaan Malaysia bukan hanya berperanan sebagai simbol perpaduan, tetapi juga sebagai pelindung hak-hak agama, adat istiadat Melayu, dan keistimewaan masyarakat bumiputera. Peranan ini sangat penting dalam mengekalkan keharmonian agama dan hubungan antara kaum di Malaysia, dengan memastikan keunikan setiap komuniti terpelihara, memupuk rasa hormat antara kaum serta memperkukuhkan perpaduan nasional.

Gambar 1: Senarai Yang Di-Pertua Agong di Malaysia

Institusi Raja-Raja Melayu mengikut Perlembagaan

Majlis Raja-Raja di Malaysia diberikan kedudukan istimewa dan penting di bawah Perlembagaan Persekutuan sebagai badan tertinggi yang mempunyai kuasa dalam urusan agama Islam dan budaya Melayu. Menurut Muslim (2013), peranan institusi Raja-Raja Melayu dalam Perlembagaan Malaysia sangat signifikan dalam memastikan keharmonian antara agama dan kaum, terutama dalam konteks masyarakat yang terdiri daripada pelbagai etnik dan kepercayaan. Kedudukan serta kuasa Raja-Raja Melayu yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan tidak hanya bersifat simbolik, tetapi juga memainkan peranan aktif dalam memelihara kepentingan Islam dan hak keistimewaan masyarakat Melayu serta bumiputera, yang menjadi asas utama kepada kestabilan dan keharmonian negara.

Sebagai ketua agama Islam di negeri masing-masing, Raja-Raja Melayu memikul tanggungjawab penting untuk menjaga kesucian agama Islam serta mengawasi urusan berkaitan agama tersebut. Berdasarkan Perkara 3 Perlembagaan Persekutuan (Mohd Zuhdi Ahmad Khasasi et al., 2019), Islam diiktiraf sebagai agama rasmi Persekutuan, namun kebebasan diberikan kepada penganut agama lain untuk mengamalkan kepercayaan mereka dengan aman. Peranan ini memberikan tanggungjawab kepada Raja-Raja Melayu untuk memastikan keharmonian agama dalam kalangan rakyat. Tambahan pula, sebarang perubahan atau pindaan yang melibatkan hak istimewa orang Melayu dan Islam dalam

Perlembagaan memerlukan persetujuan daripada Majlis Raja-Raja, menjadikan ini sebagai pelindung utama bagi kepentingan masyarakat bumiputera dan Islam.

Majlis Raja-Raja juga berfungsi sebagai badan yang memberikan konsultasi dalam isu-isu agama dan sosial yang berpotensi mencetuskan perbalahan antara kaum. Dalam hal ini, Majlis Raja-Raja bertindak sebagai pemangkin perpaduan yang membantu kerajaan mencapai keputusan yang seimbang dan mengambil kira sensitiviti agama dan kaum yang pelbagai (Muslim, 2013). Sebagai contoh, perkenan Raja-Raja diperlukan dalam perkara yang berkaitan dengan adat istiadat Melayu dan agama, memastikan setiap keputusan dibuat dengan kebijaksanaan untuk memelihara kestabilan negara.

Gambar 2: Yang di-Pertuan Agong Al-Sultan Abdullah Ri'ayatuddin Al-Mustafa Billah Shah berkenan menyaksikan Datuk Seri Anwar Ibrahim mengangkat sumpah sebagai Perdana Menteri ke-10

Selain peranan dalam hal ehwal agama, institusi Raja-Raja Melayu juga memiliki kuasa dalam pelantikan pemimpin kerajaan, termasuk pelantikan Perdana Menteri yang diamanahkan kepada Yang di-Pertuan Agong. Kuasa ini digunakan apabila wujud ketidakpastian mengenai sokongan majoriti ahli Dewan Rakyat terhadap calon Perdana Menteri. Dalam situasi tertentu, Yang di-Pertua Agong mempunyai kuasa budi bicara untuk melantik Perdana Menteri berdasarkan penilaiannya terhadap kehendak rakyat dan kestabilan politik negara (Rahmat et al., 2021). Kuasa ini adalah salah satu bentuk kuasa yang memastikan bahawa keputusan politik diambil bagi melindungi keharmonian kaum dan kestabilan negara.

Perlembagaan Persekutuan turut menjamin kedudukan istimewa orang Melayu dan Bumiutera Sabah serta Sarawak melalui perkara 153, di mana Majlis Raja-Raja berperanan dalam memastikan keadilan dan keseimbangan dalam dasar-dasar ekonomi dan pendidikan (Muslim, 2013). Peranan ini penting kerana ia melibatkan dasar yang memberi peluang kepada golongan bumiputera dalam pelbagai sektor. Dengan cara ini, institusi beraja turut berperanan dalam memastikan kestabilan ekonomi yang penting untuk keharmonian kaum, mengurangkan jurang antara kaum, dan membina perpaduan melalui dasar yang inklusif.

Keseluruhannya, Institusi Raja-Raja Melayu memainkan peranan unik sebagai pengimbang dan pelindung dalam sistem Raja Berperlembagaan Malaysia. Mereka bukan sahaja bertindak dalam kapasiti agama tetapi juga dalam memastikan kepentingan masyarakat pelbagai kaum terpelihara. Dengan

menjalankan peranan ini, institusi raja berupaya memastikan wujudnya keharmonian agama dan kaum yang berterusan di Malaysia.

Peranan sejarah institusi Raja di Malaysia

Menurut Dimon (2023), Institusi Raja di Malaysia memiliki sejarah panjang dengan peranan penting dalam mengekalkan kestabilan, keharmonian, serta perkembangan agama Islam dan budaya Melayu. Sejak era Kesultanan Melayu Melaka, Raja-Raja Melayu diiktiraf bukan sahaja sebagai pemimpin politik, tetapi juga sebagai pelindung agama Islam. Mereka bertanggungjawab untuk mempromosikan dan menegakkan ajaran Islam dalam masyarakat. Kedudukan mereka sebagai “wakil Allah di bumi” memberikan tanggungjawab besar untuk menjaga dan menyebarkan agama, yang turut disokong oleh para ulama dalam menegakkan syariat Islam .

Pada era penjajahan, khususnya ketika pengenalan sistem Residen oleh British, kuasa raja-raja Melayu mula berkurangan. Walaupun raja-raja masih memegang peranan sebagai ketua agama Islam, mereka kehilangan banyak kuasa politik dan pentadbiran. Namun, dalam aspek keagamaan dan adat Melayu, kuasa mereka tetap dihormati, dan British tidak mencampuri urusan agama Islam, sebagai tanda penghormatan terhadap kedudukan raja-raja Melayu. Institusi raja berperanan sebagai simbol perpaduan dan penjaga identiti agama serta budaya. Dengan kemerdekaan pada tahun 1957, Malaysia mengamalkan sistem Raja berperlembagaan di mana Raja-Raja Melayu kekal sebagai Ketua Agama Islam di negeri masing-masing dan diberi kuasa terhad dalam pentadbiran negara. Institusi raja juga memainkan peranan penting dalam Majlis Raja-Raja yang bertanggungjawab melindungi hal-hal berkaitan agama Islam dan hak istimewa orang Melayu, selain menjadi platform untuk membincangkan isu-isu sensitive yang melibatkan kepentingan semua kaum di Malaysia. Majlis ini berperanan sebagai platform untuk menyelesaikan isu-isu yang berpotensi mencetuskan perbalahan antara kaum dan agama (Dimon, 2023).

Institusi raja terus memainkan peranan sebagai lambang perpaduan dan pelindung agama Islam dalam konteks perundangan. Sebagai Ketua Agama Islam di negeri masing-masing, raja-raja bertanggungjawab mengawasi institusi agama seperti Majlis Agama Islam dan Mahkamah Syariah. Peranan ini penting dalam memastikan Islam diamalkan dengan cara yang aman dan harmoni, sambil memelihara hak beragama bagi rakyat bukan Islam. Kesenambungan peranan bersejarah ini menunjukkan komitmen institusi raja dalam mengekalkan keharmonian antara kaum dan agama di Malaysia, sesuai dengan warisan dan tradisi Islam serta nilai-nilai budaya Melayu (Rosele et al., 2018).

Institusi raja dalam pembentukan Malaysia

Institusi Raja memainkan peranan signifikan dalam proses pembentukan negara, bermula dengan penubuhan Persekutuan Tanah Melayu pada tahun 1948 dan kemudiannya pembentukan Malaysia pada tahun 1963 (Majid et al., 2020). Ketika perbincangan mengenai kemerdekaan dan pembentukan negara sedang berlangsung, sokongan dan persetujuan Raja-raja Melayu menjadi asas kepada kesepakatan yang dicapai di antara pelbagai pihak. Dengan menerima kemerdekaan dan kedaulatan negara yang baru, Institusi Raja menunjukkan komitmen mereka terhadap perpaduan dan kestabilan negara, sekali gus memperkukuhkan struktur politik dan sosial yang menjadi asas kepada pembinaan negara bangsa. Persetujuan Raja-raja Melayu dalam proses ini juga memberikan keabsahan kepada struktur pemerintahan yang menghormati kepelbagaian etnik dan budaya rakyat Malaysia.

Peranan Institusi Raja dalam memastikan jaminan hak istimewa Bumiputera, kedudukan agama Islam sebagai agama rasmi, serta sokongan terhadap perpaduan masyarakat adalah antara sumbangan mereka yang paling signifikan dalam pembentukan negara (Abd. Aziz, 2023). Melalui peranan ini, Raja-raja Melayu bukan sahaja berfungsi sebagai pelindung kepada hak-hak Bumiputera tetapi juga sebagai penjaga prinsip perpaduan dan keharmonian di negara berbilang kaum. Kuasa dan pengaruh yang ditanamkan kepada Institusi Raja dalam soal-soal ini terus menjadi asas kepada kestabilan dan

keseimbangan sosial, membina Malaysia sebagai negara yang menghargai hak setiap rakyat tanpa mengira kaum dan agama.

PERANAN RAJA DALAM MEMELIHARA PERPADUAN Keadilan Sosial, dan Kesaksamaan di Malaysia

Kuasa institusi raja dalam memastikan kelulusan undang-undang yang selaras dengan perpaduan

Institusi Raja di Malaysia mempunyai peranan yang penting dalam proses kelulusan undang-undang, terutamanya yang berkaitan dengan perpaduan dan keharmonian antara kaum (Shamrahayu A Aziz, 2014). Kuasa ini menjadi mekanisme kawalan yang memastikan setiap undang-undang yang digubal mengambil kira sensitiviti budaya, kaum, dan agama dalam masyarakat Malaysia yang majmuk. Dengan kuasa kelulusan ini, Institusi Raja berfungsi sebagai pelindung terhadap sebarang percanggahan yang berpotensi menjejaskan keseimbangan sosial dan perpaduan rakyat. Ini memberi keyakinan kepada rakyat bahawa undang-undang yang dikuatkuasakan akan menjaga hak serta kepentingan semua pihak tanpa menimbulkan konflik kaum atau agama.

Sebagai badan semak dan imbang dalam sistem pemerintahan, kuasa Institusi Raja dalam kelulusan undang-undang berkaitan perpaduan memastikan bahawa dasar-dasar yang diperkenalkan oleh kerajaan adalah selaras dengan aspirasi rakyat yang mahukan kestabilan dan keharmonian. Dengan adanya kuasa ini, Institusi Raja dapat menilai dan meneliti kesan jangka panjang undang-undang tersebut terhadap keharmonian antara kaum (Wan Hussain et al., 2017). Kuasa ini juga memperkukuhkan peranan mereka sebagai penjaga perpaduan nasional, di mana undang-undang yang dikuatkuasakan tidak hanya menjaga hak individu, tetapi turut mengukuhkan ikatan sosial yang menjadi asas kepada keamanan dan kemajuan negara.

Kuasa Majlis Raja-Raja dalam meminda Perlembagaan

Majlis Raja-Raja di Malaysia memainkan peranan penting dalam mengekalkan kestabilan perlembagaan negara, terutama dalam perkara yang melibatkan pindaan Perlembagaan Persekutuan. Menurut Perkara 159 Perlembagaan Persekutuan Malaysia sebarang pindaan yang menyentuh beberapa isu utama memerlukan persetujuan Majlis Raja-Raja selain sokongan majoriti dua pertiga dalam Parlimen. Antara perkara yang memerlukan persetujuan Majlis Raja-Raja adalah kedudukan Raja-Raja Melayu, hak keistimewaan orang Melayu dan bumiputera Sabah dan Sarawak, status bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan, dan kedudukan agama Islam sebagai agama Persekutuan (Perlembagaan Persekutuan, n.d.).

Majlis Raja-Raja berperanan sebagai badan yang melindungi kepentingan masyarakat Melayu dan bumiputera, selain memastikan keseimbangan dalam hak-hak kaum di Malaysia. Dalam hal ini, Majlis Raja-Raja mempunyai kuasa untuk mengawal dan memantau sebarang perubahan terhadap peruntukan yang berpotensi menjejaskan hak-hak istimewa orang Melayu serta kedudukan Islam. Langkah ini diambil bagi memastikan bahawa sebarang pindaan dalam perlembagaan tidak mencetuskan konflik antara kaum atau menggugat keharmonian negara.

Majlis Raja-Raja juga mempunyai kuasa untuk memberi nasihat dan pandangan mengenai perkara-perkara penting yang melibatkan agama, adat Melayu, dan kedaulatan negara. Kuasa ini menyediakan perlindungan tambahan terhadap isu-isu berkaitan agama Islam serta kedudukan istimewa Melayu dan bumiputera. Dalam situasi tertentu, Majlis Raja-Raja memiliki hak untuk tidak memberikan persetujuan terhadap pindaan, yang secara langsung akan menghalang pelaksanaannya walaupun pindaan tersebut telah mendapat kelulusan Parlimen.

Selain itu, dalam peranannya sebagai badan tertinggi bagi ketua-ketua negeri Melayu, Majlis Raja-Raja dapat menegakkan undang-undang dan nilai-nilai yang berlandaskan prinsip-prinsip asas dalam perlembagaan. Oleh itu, Majlis Raja-Raja memainkan peranan penting dalam memastikan sebarang

perubahan yang dicadangkan selaras dengan keperluan dan keharmonian masyarakat majmuk di Malaysia. Selain mempertahankan hak-hak istimewa orang Melayu dan kedudukan Islam, Majlis ini juga berusaha memastikan kesejahteraan seluruh rakyat Malaysia terpelihara.

Penjaga keadilan sosial dan kesaksamaan

Raja-Raja Melayu memainkan peranan penting sebagai penjaga keadilan sosial dan kesaksamaan antara kaum di Malaysia. Melalui kedudukan mereka yang dihormati, Raja terlibat secara aktif dalam pelbagai inisiatif kebajikan dan program sosial yang bertujuan meningkatkan kesejahteraan rakyat tanpa mengira latar belakang kaum atau agama. Program-program ini sering kali memfokuskan kepada golongan yang memerlukan, meliputi bantuan kewangan, pendidikan, kesihatan, dan keperluan asas lain yang membantu meningkatkan taraf hidup rakyat. Dengan melibatkan diri dalam usaha-usaha kebajikan ini, institusi Raja bukan sahaja memperkukuhkan nilai kesaksamaan dalam masyarakat tetapi juga membina rasa percaya dan hormat di antara pelbagai etnik di Malaysia.

Selain itu, institusi Raja turut menyokong kempen perpaduan yang bertujuan memupuk semangat saling menghormati dan harmoni dalam kalangan masyarakat berbilang kaum. Melalui penyertaan mereka dalam acara-acara perpaduan, dialog antara agama, dan majlis-majlis kebudayaan, Raja-raja Melayu menunjukkan komitmen dalam membina masyarakat yang inklusif dan adil. Peranan mereka sebagai penjaga keadilan sosial dan kesaksamaan ini mencerminkan kesungguhan institusi Raja dalam memastikan setiap rakyat mendapat layanan yang adil, sekaligus menyumbang kepada kestabilan dan perpaduan negara.

ISU-ISU BERKAITAN PERANAN RAJA-RAJA MELAYU

Kepelbagaian agama dan budaya

Kepelbagaian agama dan budaya merupakan ciri utama masyarakat Malaysia, yang terdiri daripada pelbagai etnik seperti Melayu, Cina, India, dan penduduk asal Sabah dan Sarawak. Setiap kumpulan ini membawa agama, budaya, dan tradisi yang tersendiri, menjadikan kepelbagaian ini asas kepada kekayaan sosial dan budaya negara. Keharmonian masyarakat berbilang agama, termasuk Islam, Kristian, Hindu, Buddha dan kepercayaan tradisional yang lain, mencerminkan suasana perpaduan unik. Kepelbagaian ini bukan sahaja membentuk identiti dan cara hidup masyarakat tetapi juga menyumbang kepada penerapan nilai-nilai murni seperti hormat-menghormati, toleransi dan persefahaman yang kukuh.

Dalam konteks agama, Perlembagaan Persekutuan Malaysia menetapkan Islam sebagai agama rasmi negara, namun pada masa yang sama memberi kebebasan kepada semua rakyat untuk mengamalkan agama masing-masing. Prinsip ini penting untuk mengekalkan keharmonian dalam masyarakat berbilang agama, di mana setiap individu berhak mengamalkan kepercayaan dan tradisi mereka tanpa paksaan. Sambutan perayaan seperti Hari Raya, Tahun Baru Cina, Deepavali, dan Hari Gawai menjadi peluang untuk saling mengenali dan menghormati kepercayaan orang lain, yang seterusnya mengukuhkan perpaduan sosial.

Budaya setiap kaum di Malaysia memperkayakan kepelbagaian ini melalui bahasa, seni, pakaian, makanan, dan adat istiadat yang unik. Hidangan seperti nasi lemak, roti canai, char kuey teow, dan laksa adalah contoh kepelbagaian kuliner yang terhasil daripada pengaruh budaya Melayu, Cina, dan India. Kepelbagaian ini bukan sahaja menyemarakkan kehidupan harian rakyat Malaysia tetapi juga menjadi daya tarikan utama pelancong dari seluruh dunia untuk menikmati keunikan yang ditawarkan oleh negara ini.

Kepelbagaian agama dan budaya ini bukan sahaja mencerminkan sejarah panjang Malaysia sebagai pusat pertemuan berbagai-bagai tamadun tetapi juga menjadi asas kepada kehidupan berharmoni. Kepentingan sikap saling hormat-menghormati dan tolak ansur dalam kalangan rakyat Malaysia adalah

faktor utama dalam memastikan kestabilan sosial di negara ini. Oleh itu, kepelbagaian ini perlu dihargai dan dipelihara agar terus menjadi sumber kekuatan kepada perpaduan nasional, sambil memberi ruang kepada semua individu untuk hidup dalam persekitaran yang aman dan harmoni.

Isu pindaan perlembagaan

Pindaan Perlembagaan yang melibatkan institusi Raja-Raja Melayu telah menjadi isu penting dalam sejarah perundangan Malaysia. Salah satu peristiwa utama ialah pindaan pada tahun 1993 yang bertujuan menghapuskan imuniti undang-undang bagi Raja-Raja. Sebelum pindaan ini, Raja-Raja Melayu tidak boleh didakwa di mahkamah atas kapasiti peribadi mereka. Namun, selepas beberapa insiden yang melibatkan anggota kerabat diraja, kerajaan mengambil langkah untuk meminda Perlembagaan bagi membolehkan tindakan undang-undang diambil terhadap Raja-Raja atas kapasiti peribadi mereka (WIKIPEDIA M. , n.d.).

Proses pindaan ini pada awalnya menerima bantahan daripada Raja-Raja Melayu, namun akhirnya persetujuan bersama dicapai. Pindaan tersebut melibatkan perubahan pada Perkara 32, 38, 42, 63, 72, dan 181 dalam Perlembagaan Malaysia. Perubahan ini membolehkan tindakan undang-undang diambil terhadap Raja-Raja dalam kapasiti peribadi mereka, tetapi tertakluk kepada syarat-syarat tertentu yang telah ditetapkan.

Selain itu, proses pindaan Perlembagaan di Malaysia memerlukan penglibatan Majlis Raja-Raja, terutamanya dalam perkara yang menyentuh kedudukan, keistimewaan, penghormatan, dan kemuliaan Raja-Raja Melayu. Perkara 38 Perlembagaan Persekutuan menyatakan bahawa Majlis Raja-Raja mesti memberikan persetujuan mereka sebelum sebarang pindaan yang menyentuh perkara-perkara tersebut boleh dilaksanakan (WIKIPEDIA, n.d.).

Proses ini dirancang untuk memastikan bahawa sebarang pindaan kepada Perlembagaan Persekutuan dilaksanakan secara teliti dan berstruktur, melalui proses yang telus serta melibatkan pelbagai pihak berkepentingan termasuk Raja-Raja Melayu dan negeri-negeri di Malaysia (Majlis Keselamatan Negara, 2024).

Secara keseluruhan, pindaan Perlembagaan yang melibatkan Raja-Raja Melayu memerlukan kajian mendalam dan penglibatan semua pihak berkepentingan bagi memastikan keseimbangan terpelihara antara kedaulatan undang-undang dan penghormatan terhadap institusi diraja.

Gambar 3: Keratan akhbar pada tahun 1993 mengenai pindaan Perlembagaan kuasa Raja-Raja

Isu penggunaan media sosial dalam mempengaruhi perpaduan kaum

Penggunaan media sosial oleh institusi diraja di Malaysia memainkan peranan penting dalam mempengaruhi perpaduan kaum. Platform seperti Facebook, Instagram, dan Twitter membolehkan Raja-Raja Melayu berinteraksi secara langsung dengan rakyat pelbagai kaum, menyampaikan mesej perpaduan, dan mempromosikan nilai-nilai kebangsaan. Sebagai contoh, Raja Permaisuri Agong, Tunku Azizah Aminah Maimunah Iskandariah, aktif di media sosial, berkongsi aktiviti harian dan pandangan peribadi yang mendekatkan institusi diraja dengan rakyat, sekali gus mengukuhkan hubungan antara kaum (Siti Sarah Nurul Liyana Abu Hasan & Mohamad Fauzi Sukimi, (2023)

Namun, terdapat cabaran dalam penggunaan media sosial oleh institusi diraja. Isu-isu sensitif yang dibincangkan secara terbuka boleh menimbulkan salah faham atau ketegangan antara kaum. Sebagai contoh, Sultan Selangor, Sultan Sharafuddin Idris Shah, mengingatkan kerabat diraja supaya mengelakkan perbincangan isu sensitif sesama raja-raja di media sosial bagi menjaga keharmonian dan perpaduan rakyat (MalaysiaKini, 2024).

Gambar 4: Coretan Tunku Azizah Aminah Maimunah Iskandariah di medial sosial

Penyesuaian institusi raja dengan cabaran semasa

Institusi raja di Malaysia terus melakukan penyesuaian untuk menghadapi cabaran semasa dalam konteks masyarakat yang semakin moden, teknologi yang pesat, dan landskap politik yang berubah-ubah. Dalam sistem Raja Berperlembagaan, peranan institusi raja terletak pada aspek simbolik dan kuasa eksekutif terhad, namun dalam keadaan tertentu, mereka boleh memberi pengaruh besar dalam menjaga kestabilan dan keharmonian negara. Raja-Raja Melayu, misalnya, sering menyampaikan nasihat dan pandangan terhadap isu-isu nasional seperti perpaduan kaum, keamanan, dan pemeliharaan identiti agama dan budaya, yang semuanya memainkan peranan penting dalam menghadapi cabaran era moden.

Salah satu penyesuaian penting adalah penggunaan media sosial sebagai medium untuk berkomunikasi dengan rakyat. Platform seperti Instagram dan Twitter telah membuka ruang bagi Raja-Raja Melayu untuk mendekati rakyat secara lebih langsung dan mesra, berkongsi pandangan serta terlibat dalam dialog sosial. Dengan ini, institusi raja tidak hanya dikenali sebagai simbol tradisi, tetapi juga menjadi

lebih relevan kepada generasi muda, yang merupakan pengguna utama media sosial. Ini memberi peluang kepada raja untuk memberi panduan dan menegur rakyat mengenai isu sensitif seperti perpaduan kaum dan penyebaran berita palsu, sekaligus memperkukuhkan imej raja sebagai pemimpin moral dan simbol perpaduan negara.

Selain itu, institusi raja terus berperanan penting dalam hal ehwal agama Islam dan adat istiadat Melayu, sesuai dengan kedudukan mereka sebagai Ketua Agama Islam di negeri masing-masing. Dalam hal ini, raja berperanan sebagai penjaga nilai-nilai tradisional sambil mendukung pembangunan Islam yang progresif dan inklusif. Sebagai contoh, Majlis Raja-Raja kerap mengeluarkan kenyataan mengenai isu-isu agama dan budaya yang menekankan perpaduan serta keharmonian antara pelbagai agama, sekaligus mengukuhkan imej institusi raja sebagai pelindung kepelbagaian budaya di Malaysia.

Dalam menghadapi cabaran semasa seperti globalisasi, polarisasi politik, dan isu perkauman, institusi raja perlu berfungsi sebagai pemangkin keharmonian dan perantara antara rakyat dan pemerintah. Peranan ini menuntut kebijaksanaan dalam membuat kenyataan, kebolehsuaian kepada kehendak rakyat, dan kepekaan terhadap perkembangan teknologi serta maklumat. Dengan memelihara nilai tradisional dan adat, namun pada masa yang sama mengadaptasi strategi komunikasi moden, institusi raja berupaya kekal relevan dan dihormati dalam menghadapi cabaran abad ke-21.

PENUTUP

Peranan Institusi Raja dalam menjamin keharmonian agama dan kaum di Malaysia boleh dirumuskan dengan menekankan peranan institusi ini sebagai tonggak perpaduan, pengimbang sosial, dan penjaga kestabilan agama serta adat dalam masyarakat majmuk Malaysia. Kedudukan unik institusi Raja di bawah Perlembagaan Malaysia membolehkan raja-raja bukan hanya bertindak sebagai lambang warisan dan kedaulatan, tetapi juga sebagai pemelihara keamanan antara pelbagai agama dan kaum.

Peranan mereka yang termaktub dalam Perkara 3, Perkara 38, dan Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan memberikan Raja-Raja kuasa untuk mengawal selia urusan agama Islam serta memastikan hak keistimewaan Melayu dan bumiputera Sabah dan Sarawak tetap terjamin. Kuasa ini penting dalam melindungi hak-hak komuniti bumiputera dan secara tidak langsung menjaga keseimbangan antara kaum di negara ini. Selain itu, Majlis Raja-Raja memainkan peranan penting dalam menangani isu-isu sensitif yang memerlukan kebijaksanaan tertinggi, terutamanya berkaitan pindaan Perlembagaan yang melibatkan hak-hak Melayu dan Islam, bahasa kebangsaan, serta kedudukan agama Islam.

Sebagai ketua agama Islam di negeri masing-masing, Raja-Raja bertanggungjawab memastikan bahawa Islam diamalkan secara aman dan harmoni, sambil menghormati hak kebebasan beragama bagi penganut agama lain. Kebebasan ini telah menjadi asas penting dalam mengekalkan perpaduan kaum di Malaysia, dan pengawasan yang diberikan oleh Raja-Raja terhadap institusi agama memastikan amalan ini terus berkembang dalam suasana saling menghormati. Penglibatan Raja-Raja dalam pelbagai acara keagamaan dan budaya juga memupuk semangat perpaduan, mempromosikan kesedaran terhadap keunikan dan persamaan antara budaya yang berbeza.

Pada masa yang sama, Institusi Raja menunjukkan keupayaannya dalam menyesuaikan diri dengan cabaran era moden, terutamanya melalui penggunaan media sosial. Melalui platform ini, Raja-Raja berupaya berinteraksi langsung dengan rakyat, menyebarkan mesej perpaduan dan nilai kebangsaan secara terbuka. Langkah ini membantu mendekatkan institusi Raja dengan rakyat, terutama generasi muda, di samping memperkukuhkan imej mereka sebagai pemimpin moral dan simbol perpaduan.

Secara keseluruhannya, Institusi Raja-Raja Melayu di Malaysia berperanan sebagai penjamin keharmonian agama dan kaum, pelindung nilai budaya, serta simbol penyatuan bagi masyarakat berbilang kaum. Dengan kuasa yang ditetapkan oleh Perlembagaan, institusi ini kekal relevan dalam memastikan kestabilan sosial, bertindak sebagai pengimbang yang menjaga hak semua rakyat tanpa mengira latar belakang etnik atau agama.

PERTEMBUNGAN KEPENTINGAN

Penulis mengisytiharkan tiada pertembungan kepentingan dalam penghasilan artikel ini.

SUMBANGAN PENULIS BERSAMA

Penulis pertama sehingga penulis keempat bertanggungjawab dalam penulisan artikel dari segi pencarian bahan literatur, menulis metodologi kajian dan menyusun idea penulisan, Penulis kelima bertanggungjawab dari segi memastikan segala format penulisan serta ejaan keseluruhan artikel dan sitasi mengikut kepada format penulisan jurnal.

RUJUKAN

- MalaysiaKini*. (2024). (MalaysiaKini Online) Retrieved from Isu sensitif sesama raja jangan bincang di media sosial - Sultan Selangor: <https://www.malaysiakini.com/news/721488>, 4 Oktober 2024.
- Awang Pawi, A. A., & Adnan, H. (2022). Mengangkat Kedaulatan Institusi Diraja melalui Pengucapan Istana: Kajian Istiadat Pertabalan Diraja Negeri Pahang: Elevating the Sovereignty of Royal Institutions through Palace Speeches: A Study of the Pahang State Royal Enthronement Ceremony. *PENDETA*, 13(2), 17–29. <https://doi.org/10.37134/pendeta.vol13.2.fa.2.2022>
- Abd Aziz, M. A. S. (2023). Hak Keistimewaan Melayu-Islam Di Malaysia: Satu Analisis Dari Perspektif Perlembagaan Persekutuan. *Asian People Journal (APJ)*, 6(1), 82-92. <https://doi.org/10.37231/apj.2023.6.1.395>.
- Dimon, Z. (2023). Peranan Raja-Raja Melayu Sebagai Ketua Agama Islam Negeri Dalam Konteks Perundangan Di Malaysia: Analisis Terhadap Isu Pengurusan Masjid Dan Zakat Di Selangor: (The Role Of The Malay Rulers As The State Islamic Custodian In The Legal Context In Malaysia: Analysis Of The Issues Of Mosques And Zakat Management In Selangor). *International Journal of Mosque, Zakat And Waqaf Management (Al-Mimbar)*, 3(2), 51–63. <https://doi.org/10.53840/almimbar.v3i2.77>
- Kambol, R. (2024). Menangani Isu – Isu Sensitif Berkaitan, Agama, Bangsa Dan Institusi Raja (3r) Dalam Politik Melalui Pendekatan Undang-Undang: Suatu Penilaian Semula. *Journal of Law & Governance*, 6 (1), 86-104.
- Majid, R. A.; Kling, Z.; Ismail, I. (2020), Signifikan Pendidikan Sejarah Perlembagaan Dalam Melestarikan Institusi Beraja. *International Journal Of Education And Pedagogy*, 2(4), 321-338.
- Mohd Zuhdi Ahmad Khasasi, Ahmad Dahlan Salleh Mohammad Zaini Yahaya, & Muhammad Adib Samsudin, (2019). *Kedudukan dan implikasi Perkara 3(1) Perlembagaan Persekutuan ke arah memartabatkan kedaulatan Islam*. *Journal of Contemporary Islamic Law*, 4 (2), 34-45.
- Rosele, M. I., Abd Rahim, R. A., & Wan Ali, W. Z. K. (2018). Peranan Sultan Dalam Perkembangan Islam Di Negeri Pahang. *Jurnal Pengajian Melayu (JOMAS)*, 29(1), 51–77. Retrieved from <https://ejournal.um.edu.my/index.php/JPM/article/view/15364>
- Muslim, N. (2013). Peranan I nstitusi Raja-Raja Melayu Menurut Perlembagaan Dalam Memelihara Kedudukan I slam Dari Perspektif Pendidikan Sejarah. *Seminar Pendidikan Sejarah dan Geografi 2013 (UMS, 29 – 30 Ogos 2013)*.

-
- Muslim, N. (2014). Institusi Raja-Raja Melayu: Peranannya dalam Memelihara Kedudukan Islam dari Sudut Perlembagaan. *Jurnal Antarabangsa Alam dan Tamadun Melayu (Iman)*, 2 (2). pp. 121-127.
- Majlis Keselamatan Negara (2024).. *Laman Web Rasmi Majlis Keselamatan Negara*. (Majlis Keselamatan Negara), 23 JUNE, 2024. Retrieved from TAHUKAH ANDA: PROSES PINDAAN PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN: <https://www.mkn.gov.my/web/ms/2024/06/23/tahukah-anda-proses-pindaan-perlembagaan-persekutuan/>
- Rahmat, N. E., Abdul Aziz, N., Mohamad Mangsor, M. and Mohd Zain, M. I. (2021) “Kedaulatan Raja-Raja Melayu Melangkaui Peruntukan Perlembagaan Persekutuan: Implikasinya ke atas Sistem Raja Berperlembagaan di Malaysia”, *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*, 6(8), pp. 1 - 14. doi: 10.47405/mjssh.v6i8.969.
- Perlembagaan Persekutuan (n.d.). *UNDANG-UNDANG MALAYSIA*. (PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN Mengandungi pindaan terkini - Akta A1198/2003) Retrieved from <https://www.jpapencen.gov.my/cat289562/published/Perlembagaan%20Persekutuan-Ma.Html>
- Azman Yusof & Mariati Mohd Salleh (2022). Konsepsi Raja Dalam Pandangan Raja Ali Haji. *Jurnal TUAH*, 2(1), 1-17
- Shamrahayu A Aziz . (2014). *Raja Melayu simbol perpaduan masyarakat*. (Bharian) Retrieved from BHarian Online: <https://www.bharian.com.my/kolumnis/2014/10/10258/raja-melayu-simbol-perpaduan-masyarakat>, (8 OCTOBER, 2014)
- Siti Sarah Nurul Liyana Abu Hasan & Mohamad Fauzi Sukimi (2023). Wacana Raja dan Rakyat: Pola Komunikasi di Media Sosial. *e-Bangi: Journal of Social Sciences & Humanities* 20(1), 191-207.
- Wan Ahmad Fauzi Wan Husain, A. C. (2017). RAJA-RAJA DALAM PENGINSTITUSIAN PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN TANAH MELAYU 1957: SATU KAJIAN SEJARAH PERUNDANGAN. 2.
- Wan Hussain, W. A. F., Che Ngah, A., Omar Din, M. A., & Md Lateh, H. (2017). Raja-Raja Dalam Penginstitusian Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957: Satu Kajian Sejarah Perundangan (Malay Rulers In Institutionalizing The Constitution Of The Federation Of Malaya 1957: A Study Of Legal History). *Journal of Nusantara Studies (JONUS)*, 2(1), 27-39. <https://doi.org/10.24200/jonus.vol2iss1pp27-39>
- WIKIPEDIA. (n.d.). *WIKIPEDIA*. (WIKIPEDIA) Retrieved from Conference of Rulers: https://en.wikipedia.org/wiki/Conference_of_Rulers
- WIKIPEDIA, M. (n.d.). *MALAY WIKIPEDIA*. (WIKIPEDIA) Retrieved from Pindaan 1993 kepada Perlembagaan Malaysia: https://ms.wikipedia.org/wiki/Pindaan_1993_kepada_Perlembagaan_Malaysia
-